

Dakle biti onkraj dobra i zla, onkraj ljubavi i trpljenja, veselja i boli — to je Budino otkupljenje. Ovako sami njegovi pišu: »Kao što lijepi lotos ne visi na vodi, tako nijesi ni ti prionuo ni uz dobro ni uz zlo!« To je više nego li je stoički ideal potpune apatije! Budistička je askeza duhovno uništenje sama sebe.

Ovakova askeza ima i svoje vježbe. Ta askeza hoće da mehanički ubije sav osjetni život. Tu se ne radi o vježbama, kojima čovjek zataji sebe i tako čudoređem zagospodari svojim duhom, nego se radi o čisto vanjskim praktikama, proizvode stalna patološka stanja. Njihov je konačni cilj neka vrst hipnotičke ekstaze, u kojoj budista očuti unaprijed duhovno uništenje i buduću nirvanu. No time pada budizam na stepen poganskih primitivnih vjeva.¹

Krist nije propovijedao pasivnost nego najveću aktivnost, ne negaciju svijeta nego svladanje svijeta, ne uništenje sama sebe, nego najodlučniju afirmaciju života, ne nirvanu nego kraljevstvo Božje. Evanđelje propovijeda na gori (8 Blaženih) traži najveći razvitak osobnosti i zahtijeva da se čovjek svoje volje predade apsolutnoj istini i dobroti božanske volje. Isus govori o najvećem cilju i najuzvišenjem zadatku ljudskih težnja, te dovodi do najveće slobode duha iznad svake prirodne ovisnosti. Asketski ideal propovijedi na gori traži, da se duša snažno digne iznad teške i nedostojne verige prirode i putenosti. On zahtijeva, neka čovjek bezobzirno odstrani sve zemaljske zapreke, koje priječe, a čovjek postane sličan Bogu. Ne bijeg od svijeta, da izbjegnemo bolima, nego svladanje svijeta, da očuvamo čistoću duše: to je ideal Isusov. Njegova askeza nikada je da očuvamo čistoću duše: to je ideal Isusov. Njegova askeza nikada svijetom.

A. R.

¹Najbolje su pisali o Budi i budizmu A. Oldenberg, (Buddha, sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde) te J. Dahlmann (Buddha, 1898); A. Goetz (Die Glaubenslehre des älteren Buddhismus u »Katholik« 1913).
se opet javlja. God. 1898. Garboin, profesor na medicinskom fakultetu

Siderično njihalo

Za cara Valensa (364—379) uhvaćeno je više ljudi iz odličnih obitelji, jer su ih tužili, da su se urotili protiv cara. Oni su naime magičnim sredstvima tražili, tko će biti carev nasljednik. U tu su svrhu objesili o konac prsten iznad prazne kovinske posude. Na okrajku su posude bila zabilježena slova čitavog alfabeta. I gle! Njihalo je udaralo u slova, koja su dala oznaku »Theo«. Učesnici su odmah pomislili da će to biti dvorjanik Teodor. Ode šapat od ustiju do ustiju, pa dođe i caru do ušiju. Ovaj dađe pohvatati sve učesnike i dvorjanika Teodora smaknuti.

O njihalu je poslije u povijesti malo zabilježeno; tek u 18. vijeku

se opet pojavi. Profesor Gerboin izumi godine 1898. posebno njihalo. God. 1913. je Fridrik Kallenberg objelodanio svoju knjigu »Offenbarungen des siderischen Pendels« (Objave sideričnog njihala). On je proučio razne kretnje ili gibanja kod njihala iznad mnogih ruda, napose kovina. Pošavši još dalje primijenio je njihalo u proučavanju rukopisa, fotografija, zdravstvenog stanja itd. On tvrdi, da njihalom može doznati za spol, bolest, temperamenat i drugo. Ipak je Kallenberg predaleko pošao u svom oduševljenju, kad je njihalo označio kao revoluciju u dosadašnjoj ljudskoj spoznaji, jer da nema stvari na koju nam njihalo ne bi točno odgovorilo. Po njemu njihalo ima odlučnu riječ o »posljednjim stvarima«. Buchner ga udara po prstima, pokazujući iz svog iskustva, da stvar ne stoji tako, kako si je Kallenberg zamislio u svojoj autosugestiji. Buchner (Von den übersinnlichen Dingen 115) priznaje, da na pr. poštanska razglednica stoji u tjelesnom odnosu s onim, koji ju je napisao, t. j. kao da je odički namočena. No kada Kallenberg vjeruje, da od prelaza na fotografsku ploču, odatle opet na pozitivnu ploču i klišej, pa na svaki tisući otisak, on tu očito pretjerava. Ta ako gospodin X napiše Napoleonovo ime na komad papira i taj papir nosi g. Y u svom džepu nekoliko dana, što će nam na to njihalo pokazati? Po Kallenbergu bismo morali očekivati jednake krivulje za X i Y. No ako si je X kod pisanja dobro mislio na Napoleonovu ličnost, to možemo očekivati i krivulju za Napoleona. Nemoguće je tada, da nam njihalo može tačno na sve da odgovori. Još je smionija tvrdnja g. Kallenberga, kad jamči da njihalo odgovara na svako slovo, vrst crnila, vrst pera posebnim krivuljama ili gibanjima.

Iz ovoga se vidi da ne smijemo pretjeravati; ali se jednako moramo čuvati i druge skrajnosti, da sasma ne zabacimo njihalo, kao da je ono samo prevara radamanta. Istina je po sredini. Da vidimo.

I. Bit njihala i njegova uporaba.

Uzmi nit iz konoplje dugu 15 cm i na nju objesi drvenu ili olovnu kugljicu pa eto ti to njihalo. Abbe Ferran ima svoja »specijalizirana njihala« razne težine i duljine.

Šiba se diže ili spušta; njihalo se vrti kao kazaljka na uri. Nekoji radamanti vole držati njihalo u desnoj ruci i tu ruku podići do visine čela. Kao sa šibom, tako i s njihalom treba ići po zemljištu, gdje želiš da tražiš vodu, rudu ili kovinu i držati se istih pravila koje smo naveli kod članka o šibi. Ako je predmet našeg istraživanja nepomičan možemo naprijed ili natrag pomicati ruke, pa tako doznati što želimo. U spomenutom smo članku naveli 8 pokusa s električnom strujom. Kako se ti pokusi primjenjuju njihalu?

1. Kada idemo uz struju ili naslagu vode, njihalo je prati svojim gibanjem. 2. Kad se približujemo sloju vode, šiba se diže, njihalo će svojim kretnjama pokazati isto kao i šiba. No njihalo će tu opisati kružnice, prekinute nekim kolebanjem. Kada smo nešto istražili lijevo

ili desno, onda svaki put prije novog istraživanja treba njihalo oprati. Sigurniji smo, ako pri istom istraživanju zemljišta apotrebimo šiba i njihalo¹. 3. Dubinu vodene naslage doznajemo prema tomu kako i teško se puta diže šiba. Po vrsti i broju kružnice, što ih napravi njihalo, možemo upoznati dubinu naslage. 4. I njihovom možemo upoznati dijelove svijeta ili temeljne tačke horizonta. 5. Isto vrijedi i o udaljenosti od predmeta. 6. Njihalo ima posebno gibanje ako napravimo pokus između jedne džepne električne svjetiljke i s njom od nekoliko svjetiljki. 7. Njihalo pokazuje stalna gibanja na sjeveru i posebno na jugu radi zemaljskog magnetizma. 8. Ako njihovom idoš oko koga predmeta, to će li njegovo gibanje od 1 v. t. koji g. o. se v. j. li. ili. i. m. t. j. p. e. l. m. e. t.

Njihalo ima svoje stalno gibanje za vodu, drugo za rude, treće za kovine i za svaku neku drugo gibanje. Tek je teško opredijeliti dubinu ili količinu dotične savari, što ju tražimo. Ipak ima radamanta, koji se vježbanjem bolje i lakše saadi u tvom poslu pomoću njihala, nego li šibom. Tako sam upoznao u rujnu g. 1925. u Milanu jednog Isusovca profesora, koji je spretnije i uspješnije djelovao pomoću njihala nego li bi to i najvještiji radamant pomoću šibe. Njemu je za njihalo služila džepna ura.

2. Tumačenje.

Za njihalo vrijedi isto, što je rečeno o uporabi šibe pri traženju ruda, kovina, vode. I ovdje djeluje svijesno i besvijesno naše duševno stanje u jakoj mjeri.

Nema čovjeka, koji će ispružiti ruku i dugo je mirno držati u tom stanju, ako je ne podupre. Na ruci nastaju dakle i nehotice, besvijesno laki pokreti. To je gibanje ruke u savezu s kontrahiranjem srca. Dapače svaki dio čovječjeg tijela drhtće, a onaj dio više, koji ima i više mišića i živaca. Uz to protvodi u čovječjem tijelu takovo gibanje i svaka predodžba, osobitoa ko je spojena s pojmom gibanja. Predodžba daje gibanju i pravac. To je t. zv. »ideometrični«¹ princip Carpenterova (1852.) I Lehman je pravio pokuse. Dao je kome neka drži njihalo u ruci. Domala se ono počne gibati. No kojim pravom ili oblikom? Vazda u onom pravcu, koje je odgovaralo predodžbi, koju je on sugerirao svojem klijentu.

Kada njihalo miruje u ruci neke osobe, napravi ispod kugle ma koju kružnicu, ovo odmah će se njihalo gibati u tom pravcu, ako je ona prva osoba zapazila vašu kretnju ispod kugle. Jednako će se dogoditi, ako okreneš kružnicu u drugom smjeru. Samo ona druga osoba ne smije u sebi biti protivna. Lehmann kaže, da je ovim pokusom imao krasnih uspjeha kod osoba, koje nijesu poznavale ovaj pokus

¹ Nad vodom se njihalo giba smjerom, kojim voda teče; nad zlatom i srebrom u okrugu od lijeva na desno; nad mjeđu u okrugu od desna na lijevo.

(Aberglaube u. Zauberei 481). Ako netko svoje misli koncentira na neko ime, pa ispruži njihalo s olovnom kuglom iznad prazne posude s alfabetom na rubovima, to će na to kugla udarati u dotična slova i ime će točno označiti.

Gledao sam pokuse pa sam opazio, da osim ovog subjektivnog elementa, postoji i drugi, t. j. objektivni element¹. Razna naimo rude, kovine, tekućine, dapače i u raznoj svojoj veličini proizvode na njihalo i nekoja svoja posebna gibanja. Dakle gotovo jednako kao kod šibe.

A. A.

¹ Do istog je zaključka došlo i Chevreul njihalom, koji je po njemu i nazvano.

Korijen

Sto je biljka veća, to joj treba i korijen jači, da je ne ništi svaki vjetar. Stoga imamo velikih stabala s dubokim korjenom i na široko razgranjenim korjenjem ispod zemlje. Rijetko koja oluja iščupa stablo koje je osamljeno u polju, jer se korijen tako udube i raširi, da deblu uzmogne i odoljeti jakim navalama vjetra. Pomislino prema tome, koliko i kakovo korjenje mora imati Eucalyptus globulus u Australiji, koji je 150 m. visok, a grane su do 100 m. široke, pa je za 17 m. viši od zvonika katedrale u Zagrebu. Koliko tu korijen ide u dubinu, kada stablo sa 70 m. visine ide 60 m. u dubinu zemlje! I kakovo je koliko mora biti korjenje u širini ispod stabla! No zamjernije je pri svemu tome to, što ovo korjenje i kod manjeg stabla ide relativno vrlo i u dubinu i u širinu pod stablom, ako je ovo izloženo jakim udaru vjetra. Naprotiv nalazimo kod stabala u šumi, da se granjem oslanja jedno na drugo protiv vjetra, pa im korjenje nije tako veliko ni tako razvijeno kao kod osamljenih stabala. To je i razlog, da jači vjetar brzo izlomi prorijedenu šumu. Kerner (Flanzenleben I, 717) piše, da u selu Dena na Ceylonu živi »Asvhat« i u njegovoj sjeni ima mjesta za čitavo selo sa 100 koliba. Koiki korijen mora biti! reći će ko između naših čitatelja! Ipak nije tako. Tu korijen ne ide daleko u zemlju, jer bi u ovom slučaju glavni korijen mogao oprijeti u takovu dubinu te bi teško mogao liti prvi oslon stablu. Stoga si drukčije pomogoše ovi gorostasi. Kako? Spomenuto je stablo spustilo do 350 velikih i 3000 manjih zračnih korjena sa svojih grana prema zemlji. K tome je ispod tog gorostasa ilo tako gladno (malo je humusa) i suho, pa se on tako pomaže, te se raširi.

Zamislimo se malco u tu pojavu. Može li to bbiti djelo slučajne? To je nemoguće.

¹ U tom slučaju elastičnost korjenja i njegovih žila popušta, da se stablo nešto nagne i tako lakše odoli vjetru. Te iste žile kasnije isušave to stablo.